

İTTİFAK SİSTEMİ ETKİSİNİN ANALİZİ AMACIYLA ADANA VE MERSİN İLLERİNDE 2015 VE 2018 GENEL SEÇİM SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

COMPARISON OF THE RESULTS OF THE 2015 AND 2018 GENERAL ELECTIONS IN ADANA AND MERSİN PROVINCES FOR ANALYSIS OF ALLIANCE SYSTEM EFFECT

Dr. Sami ZARİÇ

Mersin Üniversitesi, İ.İ.B. Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü/Anabilim Dalı, Mersin,Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-3375-8825

Cite As Zariç, S. (2021). "İttifak Sistemi Etkisinin Analizi Amacıyla Adana Ve Mersin İllerinde 2015 Ve 2018 Genel Seçim Sonuçlarının Karşılaştırılması", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:6, Issue:30; pp:1545-1551

ÖZET

Adana ve Mersin illeri Çukurova bölgesinde büyük nüfusları dolayısıyla geniş seçmen kitlesi barındırmakta olup seçimlerde çıkardıkları milletvekili sayısı açısından da siyasi partilerin oldukça önem verdiği ve özel ilgi gösterdiği iller arasında bulunmaktadır. Türkiye'de 16 Nisan 2017 referandumuyla kabul edilen Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi sonrasında partilerin İttifaklar halinde genel seçimlere katılabilmesine imkân tanınmıştır. Bu doğrultuda 24 Haziran 2018 tarihinde Cumhurbaşkanlığı seçimleri, genel seçimlerle beraber gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada ittifak sisteminin seçim sonuçları üzerinde nasıl tesir ettiğinin anlaşılmasına katkı amacıyla mikro düzeyde Mersin ve Adana illeri özelinde 1 Kasım 2015 yılı genel seçimleri ve 24 Haziran 2018 genel seçim sonuçları mukayeseli olarak analiz edilecektir. 2018 seçim sonuçlarına bakıldığında gerek Adana'da gerek Mersin'de Cumhuriyet İttifakı partilerinin toplamda aldıkları oyun 1 Kasım 2015 seçimine göre önemli düşüş gösterdiği görülmektedir. Bu açıdan ittifak sisteminin her iki partiye çok da yaramadığı söylenebilir. Ayrıca ittifak yapılanmasının her iki ilde de parti özelinde CHP'nin pek lehine sonuçlar vermediği ve ana muhalefet partisinin iktidar partisinin kayıp yaşadığı seçimde beklenen çıkışı yapamadığı, aksine oy kaybı yaşaması şaşırtıcı olmuştur. Bu durum da aslında İttifak çatısı altında baraj endişesi kalmadığı için sadık olmayan seçmenin küçük partilere de yönelmekte herhangi bir beis görmedikleri anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Seçim sistemi, İttifak, Adana, Mersin, seçim barajı.

ABSTRACT

The provinces of Adana and Mersin host a large voter base due to their large population in the Çukurova region, and are among the provinces that political parties attach great importance to and show special interest in terms of the number of deputies they make in elections. Parties were allowed to participate in general elections as alliances after the Presidential government system, which was accepted by the referendum of April 16, 2017 in Turkey. Accordingly, the Presidential elections were held on June 24, 2018, together with the general elections. In this study, the results of the general elections of November 1, 2015 and the general elections of June 24, 2018 will be analyzed comparatively in Mersin and Adana provinces at micro level in order to contribute to understanding how the alliance system affects the election results. Considering the 2018 election results, it is seen that the total number of votes received by the People's Alliance parties in Adana and Mersin decreased significantly compared to the November 1, 2015 election. In this respect, it can be said that the alliance system is not very useful for both parties. In addition, it was surprising that the alliance structure did not yield results in favor of the CHP in both provinces, and the main opposition party did not get the expected results in the election, where the ruling party lost, on the contrary, CHP lost votes. In this case, it is understood that the voters who are not loyal have no problem in turning to small parties as there is no concern for the election threshold under the roof of the Alliance.

Key words: Electoral system, Alliance, Adana, Mersin, election threshold.

1. GİRİŞ

Adana ve Mersin illeri Çukurova bölgesinde büyük nüfusları dolayısıyla geniş seçmen kitlesi barındırmakta olup seçimlerde çıkardıkları milletvekili sayısı¹ açısından da siyasi partilerin oldukça önem verdiği ve özel ilgi gösterdiği iller arasında bulunmaktadır. Her iki il de tarım açısından bereketli topraklara sahip olmalarının da katkısıyla ekonomik-ticari açıdan Türkiye'nin önemli illeri arasında yer almaktadır.

Bu illerin özellikle Doğu ve Güneydoğu'dan -terörün de etkisiyle- yoğun göç alan iller olmasının yanı sıra Hatay vb. illerden yoğun şekilde Arap kökenli vatandaşın da yerleşmeyi tercih ettiği iller arasındadır. Bu göçlere ilaveten son dönemde Suriye kaynaklı göçün de yoğun bir şekilde bu illerin nüfus yapısında değişiklik yaptığı da görülmektedir.

Tüm bunlara ilaveten bu illerde yaşayan Yörük Türkmen kökenli vatandaşların da yoğun yaşamaları nedeniyle Türk milliyetçisi Milliyetçi Hareket Partisi(MHP) ve İyi Parti gibi partilerin de bu illerde oldukça etkin oldukları ve seçmenlerin tercih ettikleri partiler arasında yer almaktadır. Ayrıca yukarıda bahsedildiği gibi Doğu-Güneydoğu Anadolu kaynaklı yoğun göçler sonucu PKK'ya yakın duran Kürt Milliyetçisi

¹ Hatta Mersin'in son YSK kararına göre milletvekili sayısı 12'den 13'e çıkmış, Adana'nın milletvekili sayısı olan 15 ise değişmemiştir. Bkz. <https://ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/2018CBMV-illerdekiMVSayilari.pdf> (21.05.2021).

Halkların Demokratik Partisi (HDP) her iki ilde iddialı bir siyasi aktör konumundadır. Yine Türkiye'nin genelinde olduğu gibi merkez sağ ve merkez sol partiler de bu illerde sürekli güçlü olmuştur.

Türkiye'de 16 Nisan 2017 referandumuyla kabul edilen Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi sonrasında partilerin İttifaklar halinde genel seçimlere katılabilmesine imkân tanınmıştır. Bu doğrultuda 24 Haziran 2018 tarihinde Cumhurbaşkanlığı seçimleri, genel seçimlerle beraber gerçekleştirilmiştir.

Böylece bu çalışmada ittifak sisteminin seçim sonuçları üzerinde nasıl tesir ettiğinin anlaşılmasına katkı amacıyla mikro düzeyde Mersin ve Adana illeri özelinde 1 Kasım 2015 yılı² genel seçimleri ve 24 Haziran 2018 genel seçim sonuçları mukayeseli olarak analiz edilecektir. Bu analiz sonucunda bu illerde ittifak sisteminin ne gibi etkileri olduğuna dair bazı çıkarımlarda bulunulacaktır.

2. TÜRKİYE'DE SEÇİM SİSTEMLERİ VE İTTİFAK DÜZENLEMESİ

Seçim sistemleri, seçmenlerce verilen oyların meclislerde vekil sayısına dönüştürülmesinde anahtar role sahiptir. Bu açıdan, seçim sisteminde yapılan değişiklikler, aynı şekilde meclis kompozisyonunu da etkilemektedir (Çolak, 2020, s.719).

Doğrusu “Seçim sistemi” kavramı ilk bakışta tartışılması kolay bir kavram olarak gözükse de, tek boyutlu olmaktan uzaktır. Bazı yazarlarca bu kavram ile seçim kanunları, bazılarınca oyların sandalyelere çevrilme mekanizmaları ve bazılarınca da bunların hepsi birden kastedilmektedir (Erdoğan, 1999).

Bir seçim sisteminin belirlenmesi, anayasa ya da kanun koyucunun önündeki en önemli siyasal tercihlerden biridir. Çünkü seçim sistemi, başta siyasal partilerin miktarı olmak üzere, siyasal sistemin birçok unsurunu derinden etkiler. Bu nedenle seçim sistemleriyle parti sistemleri arasındaki bu ilişki, öteden beri siyasal bilimcilerin ilgisini çekmiştir (Özbudun, 1995, s.521).

Ülkemizdeki uygulamalara baktığımızda çoğunluğa dayanan sistemle başlayan seçim sistemi nispi temsil esasına dayanan sistemle devam etmiş ve yapılan değişiklikler genelde toplumsal ihtiyaca cevap verme kaygısı taşırken kimi dönemlerde de iktidarların çıkarları doğrultusunda şekillenmiştir. Yaşanan gelişmeler neticesinde tek parti iktidarına son vermek için nispi temsile başvurulmuş, bu sistemde ortaya çıkan koalisyon hükümetlerinin istikrarsızlıklarından dolayı da baraj uygulamaları başlamıştır (Yüce, 2012, s.32).

Demokrasilerde seçmen iradesinin parlamentoya adil bir şekilde yansıtılması önemlidir. Ancak, parlamentonun, kanun yapma ve kendi içerisinden çıkaracağı hükümetle ülkeyi idare etmesi gibi temel işlevleri dikkate alındığında, öte yandan seçimle oluşturulan parlamentonun yasama ve yürütmedeki etkinliği de önemli duruma gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında, sadece temsilde adalet odaklı gerçekleştirilen seçimin sonucunda belki de ülkede bir “hükümet krizi” ortaya çıkabilir. Bu nedenle seçimin sonucunda yönetimde istikrarı sağlayacak bir sonucun elde edilmesi amacıyla seçim baraj gündeme gelebilmektedir (Hakyemez, 2007, s.36).

Çatışmacı kültürün egemen olduğu toplumlarda, seçim sisteminin sağladığı cömert imkânlarla aşkın temsil imkânı yakalayan siyasal çoğunluklar, uzlaşma gereğini duymazlar; bu nedenle siyasette çatışmacılık ve toplumun geri kalan kesimlerinde dışlanmışlık duygusu daha da kökleşir; böylece, istikrarı amaçladıklarını söyleyerek methiye dizilen sistemler daha derin istikrarsızlıklara yol açabilir (Akyıldız, 2016, s.145).

Tablo 1. Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde Genel Seçimler ve Uygulanan Seçim Sistemleri

Seçim Sistemi		Uygulandığı Seçimler	
Tek Dereceli Sistem	İki Dereceli Çoğunluk Sistemi	1927, 1931, 1935, 1939, 1943	
	Liste Usulü Çoğunluk	1946, 1950, 1954, 1957	
	Orantılı Temsil Sistemi	Milli Bakiye Sistemi	1965
		Çevre Barajlı	1961
		Barajsız	1969, 1973, 1977
		Çift Barajlı	1983
		Çift Barajlı + Kontenjan	1987, 1991
		Ülke Barajlı	1995, 1999, 2002, 2007, 2011, 2015/1-2
D'Hondt Sistemi			

Kaynak: Çolak, 2020, s.721.

Bir seçim sisteminin “temsilde adalet” ve seçim sonrasında hükümet kurulabilmesi için “yönetimde istikrar” kriterlerini birlikte sağlaması, dolayısıyla bu iki kriteri uzlaştırması beklenir. Nitekim yürürlükteki Anayasamızda da bu yönde ifadeye yer verilmiştir. Öte yandan, Türkiye'de 16 Nisan 2017 tarihli

² Ashında 1 Kasım 2015 seçimlerinden önce 7 Haziran 2015 genel seçimleri gerçekleştirilmiştir. Ancak su seçim sonuçlarına göre hiçbir parti tek başına hükümet kurma gücüne parlamentoda sahip olamamıştır. Seçim sonrası yapılan koalisyon kurma çabaları da netice vermeyince 1 Kasım 2015 tarihinde yeniden sandık başına gidilmiştir. Böylece 1 Kasım 2015 seçim sonuçları sonrasında hükümet kurulabilmiştir. Bu nedenle bu çalışmada 1 Kasım 2015 seçimleri incelenmiştir.

referandumla değişen ve ilk yapılacak Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili Genel Seçimleri ile beraber uygulanmaya başlanan yeni hükümet sisteminde hükümet oluşumu ve güvenoyu alma mekanizması da değişikliğe uğramıştır. Böylece başkanlık sistemine geçilmesiyle artık Meclis'te hükümet oluşumu için güvenoyu alma durumu olmayacağından ve bakanlar kurulunun parlamento dışından kurulması imkânıyla beraber yönetimde istikrar, her durumda sağlanacaktır. Bu noktada seçim sisteminin temsilde adaleti artırıcı rolü daha fazla ön plana çıkmıştır (Göksel vd., 2018, s.118). Bu açıdan seçim barajının ittifaklarla aşılması imkân önemli bir gelişme olmuştur.

16 Nisan 2017 tarihli referandumla yapılan Anayasa değişikliğini takiben 24 Haziran 2018 tarihinde gerçekleşen Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili Genel Seçimleri sonucuyla beraber Türkiye'de hem yasal hem de fiilen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi şeklinde isimlendirilen yeni hükümet sistemine geçilmiştir (Turan, 2018, s.43).

Aslında seçim sistemlerinin siyasî ittifaklar üzerindeki etkisini, Türkiye siyaseti özelinde somut örneklerle görmek mümkündür. Tarihsel süreçte Türkiye siyasetinde başarı ya da başarısızlıkla sonuçlanan birçok ittifak girişimi söz konusu olmuştur.³ Ancak 2017 Anayasa değişiklikleriyle fiilen başkanlık sistemine geçilmesi, cumhurbaşkanı seçiminde salt çoğunluğun aranması ve 2018'deki yasal düzenlemeyle seçim ittifaklarına yasal bir meşruluk zemini oluşturulması bu ittifaklara farklı bir gözle bakılması gerektiğini göstermiştir (Savut, 2020, s.34).

Hükümet sisteminin değişmesini takiben seçim kanunlarında yapılan ilk değişiklik olan 13/3/2018 tarih ve 7102 sayılı "Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" %10 seçim barajının düşürülmesine veya kaldırılmasına yer vermemiştir. 2839 Sayılı kanunun 7102 sayılı kanunla değiştirilen 16. maddesinin özgün hali siyasi partilerin seçimlerde ortak liste ile seçime girmelerine ve ittifak oluşturmalarına mani olmaktadır. Seçim ittifakları açısından engellerin kaldırılarak buna imkân verilmesi, seçim barajının olumsuz etkilerini azaltması ve temsilde adaletsizliği tamamen gidermeye de azaltması bağlamında pozitif bir adım şeklinde değerlendirilebilir. Böylece küçük partilere yaşama hakkı verildiği de ifade edilebilir (Barın, 2019, s.19).

Böylece bu düzenlemeyle, dünyadaki diğer seçim sistemlerinde siyasi partilerin ittifaklara çekinceyle bakmalarına neden olan; seçim barajı uygulaması, aday listesi oluşturma ve sandalye dağılımı gibi konulara da esneklik sağlanmıştır. Bu şekilde yeni başkanlık sistemi, birçok açıdan siyasi işbirliklerinin, dolayısıyla ittifakları cazip hale getirmiştir. Cumhurbaşkanının çoğunlukçu ve milletvekillerinin nisbi temsil esaslarına göre seçilmesi nedeniyle aynı anda iki seçimin farklı kriterlere göre icrası hem seçmenler hem de siyasi partiler için ittifakı makul bir tercih haline getirmiştir. Böylece 24 Haziran 2018 seçimleri öncesinde kurulan ittifaklar, uygulamaya konan yeni düzenlemelerin seçim sisteminde birçok hususta iyileştirme yaptığı anlamını vermektedir (Aydoğan Ünal, 2019, s. 327).

3. 1 KASIM 2015 ve 24 HAZİRAN 2018 GENEL SEÇİM SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Türkiye'de gerek 1 Kasım 2015 seçimleri, gerekse 24 Haziran 2018 seçimleri ülkedeki kutuplaşmanın da etkisiyle oldukça gergin bir ortamda yapılmıştır. 2018 seçimlerinin 2015 seçimlerinden farkı ise bu seçimlerde Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin genel seçimlerle beraber yapılmış olmasıdır. Bu Türkiye siyasetinde yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Bu seçimlerde Adana ve Mersin illerinde nasıl sonuçların ortaya çıktığını aşağıda incelemeye çalışacağız.

3.1. Adana ve Mersin'de 1 Kasım 2015 Genel Seçim Sonuçları

1 Kasım 2015 seçimlerine bakıldığında (Tablo-2) Ak Parti'nin Ahmet Davutoğlu'nun genel başkanlığında %49,49 oy oranıyla birinci olarak tek başına hükümet kurabilecek parlamento çoğunluğu ederek başarı sağladığı görülmüştür. CHP'nin ise yine % 25 oranında oyla ana muhalefet partisi konumunu sürdürdüğü ve diğer Meclis'e girmeyi başaran partilerin de MHP ve HDP olduğu görülmüştür.

Tablo 2. 1 Kasım 2015 Genel Seçim sonuçları

Parti adı	Oy oranı (%)	Oy miktarı	mv. sayısı
Ak Parti	49,5	23.681.926	317
CHP	25,32	12.111.812	134
MHP	11,9	5.694.136	40

³ Siyasi partiler, bazı dezavantajları (baraj, kota vb.) aşmak ve temsil yüzdelerini artırmak amacıyla seçim ittifaklarını tercih edebilmektedir. Nitekim Türk siyasal hayatında da bu şekilde ittifaklara sık olarak rastlanmaktadır. Fakat günümüze kadar bahse konu ittifaklar yasal bir dayanaktan daha çok de facto (fiili) olarak gerçekleşmekteydi (Çolak, 2020: 720).

HDP	10,76	5.148.085	59
Diğer	2,54	1.217.760	0

Seçim verileri için kaynak: www.haberturk.com/secim (24.05.2021).

Bu seçimde Adana ve Mersin illeri özelinde bakıldığında ise (Tablo-3) her iki ilde de birinci parti olarak Ak Parti'nin başarılı çıktığı, ikinci partinin ise her iki ilde de CHP olduğu görülmektedir. Ancak Ak Parti her ne kadar bu illerde birinci sırada yer alsada bu seçimde elde ettiği oy oranı Türkiye geneli oy oranının (% 49,5) epey altında kalmıştır. CHP'nin oy oranına bakıldığında ise Türkiye geneli oy oranının üzerine çıkmayı başardığı görülmüştür. Bu noktada iktidar partisi Ak Parti bu illerde biraz daha zayıf performans gösterirken, CHP'nin bu illerde ülke geneline göre daha iyi sonuçlar elde etmeyi başardığı görülmüştür.

Tablo 3. Adana ve Mersin'de 1 Kasım 2015 Genel Seçim sonuçları

Adana'da seçim sonuçları			
Parti adı	Oy oranı (%)	Oy miktarı	mv. sayısı
Ak Parti	37,31	481.301	6
CHP	29,42	379.583	4
MHP	19,27	248.543	3
HDP	11,92	153.732	1
Diğer	2,08	26.851	0
Mersin'de seçim sonuçları			
Parti adı	Oy oranı (%)	Oy miktarı	mv. sayısı
Ak Parti	31,71	341.756	4
CHP	30,10	324.363	4
MHP	20,98	226.090	2
HDP	15,04	162.090	1
Diğer	2,17	23.293	0

Seçim verileri için kaynak: www.haberturk.com/secim (22.05.2021).

Ayrıca her iki ilde de MHP'nin iyi sonuçlar elde ettiği ve %20 civarında oy elde ederek üçüncü sırada yer almayı başardığı görülmüştür. Yine her iki ilde de 1 Kasım 2015 seçimlerinde HDP %10 üzerinde oy almayı başarmış; HDP Mersin'de ise Adana'ya göre biraz daha yüksek oy elde etmeyi başarmıştır. Bu seçimlerde İyi Parti'nin henüz siyaset sahnesinde belirmemiş olmasının da etkisiyle MHP'nin oy oranlarının yüksek olduğu söylenebilir. Bu noktada her iki ilde de güçlü bir milliyetçi tabanın bulunduğunu da akıldan tutmak gerekir. İlginç bir şekilde Doğu-Güneydoğu kökenli göç nedeniyle özellikle il merkezlerinde HDP'nin de belli bir gücü bulunduğu bilinmekte ve bu da doğal olarak seçim sonuçlarına yansımıştır.

3.2. Adana ve Mersin'de 24 Haziran 2018 Genel Seçim Sonuçları

24 Haziran 2018 seçimlerine bakıldığında ittifak düzenlemesinin devreye girmesiyle beraber artık partilerin büyük oranda -HDP hariç- ittifak çatısına girdiği ve bu seçimde Cumhuriyet İttifakı ve Millet İttifakı şeklinde iki ittifakın oluştuğu görülmüştür. Ak Parti, MHP ve Büyük Birlik Partisi (BBP) Cumhuriyet İttifakı altında bir araya gelirken, CHP, İyi Parti ve Saadet Partisi (SP) ve Demokrat Parti (DP)'nin ise Millet İttifakı'nda bir araya geldikleri görülmüştür. HDP her ne kadar Millet İttifakı'na daha sıcak durup yakın temas halinde olsa da resmen bu ittifak altında seçime girmemiş ve %10 baraj riskine karşın tek başına seçime girmeyi tercih etmiştir⁴.

Bu seçimlerde (tablo-4) ittifaklar arasında yarışta Cumhuriyet İttifakı'nın önde kapattığı ve Millet İttifakı'na fark attığı görülmüştür. Ülke genelinde seçim sonuçlarına (tablo-5) bakıldığında ise AK Parti'nin bu seçimlerden de birinci parti olarak çıkmayı başardığı ama bu sefer Meclis'te yasaları tek başına geçirme gücünü kaybettiği ve bu konuda MHP'ye ihtiyaç duyar hale geldiği görülmüştür. CHP'nin ise ülke genelinde iktidar partisinin oy kaybını lehine çeviremediği ve oylarının %22 oranına düştüğü görülmüştür. Burada siyaset sahnesine yeni giren İyi Parti de başarılı olarak MHP ve HDP gibi Meclis'te grup kurmaya hak kazanmıştır.

Tablo 4. 24 Haziran 2018 Seçimlerinde İttifakların durumu

İttifak	Oy oranı (%)	Oy miktarı	mv. sayısı
Cumhuriyet İttifakı	53,7	26.900.096	344
Millet İttifakı	33,9	17.013.340	189

Seçim verileri için kaynak: www.haberturk.com/secim (24.05.2021).

⁴ Bu tercihte doğal olarak HDP'nin PKK'ya yakın siyasi çizgisinden dolayı diğer partilerin de aralarına resmen almak istememelerinin de etkili olduğu kolaylıkla tahmin edilebilir.

Tablo 5. 24 Haziran 2018 Genel Seçim sonuçları

Parti adı	Oy oranı (%)	Oy miktarı	mv. sayısı
Ak Parti	42,6	21.335.579	295
CHP	22,6	11.348.899	146
HDP	11,7	5.866.309	67
MHP	11,1	5.564.517	49
İyi Parti	10	4.990.710	43
Diğer	2	1.024.405	0

Seçim verileri için kaynak: www.haberturk.com/secim (24.05.2021).

İttifakların Adana ve Mersin’de toplamda elde ettiği oylara bakıldığında (tablo-6) Mersin’de her iki ittifakın % 41 civarında oyla birbirine yakın oylar elde ederken Adana’da ise Cumhur İttifakı’nın % 46,4 oy oranıyla Millet İttifakı’nı geride bıraktığı ve bir mv. fazla elde ettiği görülmüştür.

Tablo 6. Adana ve Mersin’de 24 Haziran 2018 Seçimlerinde İttifakların durumu

Adana’da durum			
İttifak	Oy oranı (%)	Oy miktarı	mv. sayısı
Cumhur İttifakı	46,45	617,059	7
Millet İttifakı	39,27	521,845	6
Mersin’de durum			
İttifak	Oy oranı (%)	Oy miktarı	mv. sayısı
Cumhur İttifakı	41,4	470,495	6
Millet İttifakı	41,01	466,092	5

Seçim verileri için kaynak: www.haberturk.com/secim (22.05.2021).

24 Haziran 2018 seçimlerinde Adana ve Mersin sonuçlarına bakıldığında ittifak haricinde bireysel olarak partilerin performansına bakıldığında (tablo-7) ise Adana ve Mersin’de Ak Parti’nin birinci pozisyonunu koruduğu ama her iki ilde de oy oranının düştüğü görülmüştür. Yine CHP her iki ilde de ikinci pozisyonunu korumuştur. Ancak her iki partinin de oy oranlarında düşüş görülmüştür. Bu noktada ana muhalefet partisinin bu illerde iktidar partisinin düşüşünü lehine çeviremediği anlaşılmaktadır.

İlginç bir sonuç olarak; her iki ilde de bu seçimde HDP’nin oy oranlarını az artırsa da iki milliyetçi partiyi (MHP ve İyi Parti) geçmeyi başarmış olması başarı hanesine yazılabilir. Yukarıda da değinildiği gibi, bu seçimlere İyi Parti’nin de yarışmacı olarak katılması ve milliyetçi oylara talip olması MHP açısından pek olumlu netice vermemiştir. Bu durum, MHP’nin her iki ilde de ciddi oy kaybı yaşamasına neden olmuş ve partiyi üçüncülük pozisyonundan beşinci parti konumuna düşürmüştür.

Tablo 7. Adana ve Mersin’de 24 Haziran 2018 Genel Seçim Sonuçları

Adana’da seçim sonuçları			
Parti adı	Oy oranı (%)	Oy miktarı	mv. sayısı
Ak Parti	34,69	460,847	5
CHP	26,06	346,290	4
HDP	13,51	179,743	2
İyi Parti	12,15	161,432	2
MHP	11,76	156,212	2
Diğer	1,8	24,119	0
Mersin’de seçim sonuçları			
Parti adı	Oy oranı (%)	Oy miktarı	mv. sayısı
Ak Parti	28,64	325,476	4
CHP	26,76	304,139	3
HDP	16,94	192,550	2
İyi Parti	13,56	154,112	2
MHP	12,76	145,019	2
Diğer	1,3	15,319	0

Seçim verileri için kaynak: www.haberturk.com/secim (22.05.2021).

3.3. 2015 ve 2018 Seçim Sonuçlarının Karşılaştırılması

2018 seçim sonuçlarına bakıldığında gerek Adana’da gerek Mersin’de Cumhur İttifakı partilerinin toplamda aldıkları oyun 1 Kasım 2015 seçimine göre önemli düşüş gösterdiği görülmektedir. Bu açıdan ittifak sisteminin her iki partiye çok da yaramadığı söylenebilir. Ancak burada aslında her iki ilde de MHP’nin oylarında ciddi bir düşüşün yaşandığı rahatlıkla görülmektedir.

Bu noktada MHP’den kopanların liderliğini üstlendiği İyi Parti’nin Meral Akşener liderliğinde milliyetçi oylara göz diktiği ve bu amacına da ulaştığı anlaşılmaktadır. Ancak İyi Parti’nin sadece MHP’den oy çektiği de iddia edilemez, zira her iki ilde de MHP ve İyi Parti’nin oy toplamı 2015 seçimlerinde MHP’nin aldığı oy

miktarda aşımaktadır. Bu durum da İyi Parti'nin gerek Ak Parti'den gerekse CHP'den oy çekmeyi başardığını göstermektedir.

Ayrıca ittifak yapılanmasının her iki ilde de parti özelinde CHP'nin pek lehine sonuçlar vermediği ve ana muhalefet partisinin iktidar partisinden kayıp yaşadığı seçimde beklenen çıkışı yapamadığı, aksine oy kaybı yaşaması şaşırtıcı olmuştur. Bu durum da aslında İttifak çatısı altında baraj endişesi kalmadığı için sadık olmayan seçmenin küçük partilere de yönelmekte herhangi bir beis görmedikleri anlaşılmaktadır.

Herhangi bir ittifaka dâhil olmayan HDP'nin ise 2018 genel seçimlerinde her iki ilde de oy oranını artırmayı başardığı ve İttifak dışında kalmanın kendisini negatif etkilemediği ortaya çıkmıştır. HDP'nin 2018 seçimlerinde Mersin'de aldığı oy miktarının Adana'ya geçmesi de partinin özellikle Mersin merkezde daha güçlü olduğunu göstermiştir.

4. SONUÇ

Türkiye'nin cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçme kararının referandumla kabulünden sonra genel seçimlerde ittifak düzenlemesinin önünün açılması oldukça önemli bir gelişme olmuştur. Böylece ideolojik olarak birbirine pek yakın durmayan partilerin aynı çatı altından bir araya gelmelerine veya yakın durmaları gündeme gelmiştir. Ayrıca İttifak çatısı altında seçime giren küçük partilerin seçim barajı engelinden de etkilenmeyecek olmaları partiler için ittifakları cazip hale getirmiştir.

Bu çalışmada Adana ve Mersin illerinde 2015 ve 2018 yıllarındaki iki genel seçim sonucu üzerinden ittifakların seçim sonuçlarını nasıl etkilediği analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede Cumhuriyet İttifakı çatısı altında seçime giren Ak Parti ve MHP'nin 2015 seçimlerine göre 2018'de bu illerde bariz oy kaybı yaşamıştır. Bu anlamda ittifak çatısı altında seçime girmek her iki partiye de yaramamıştır.

Millet İttifakı açısından ise en başta ana muhalefet partisi CHP'ye ittifak sistemi pek yaramamıştır. İlginç bir şekilde, CHP'nin de 2018 seçimlerinde her iki ilde de oy kaybı yaşaması şaşırtıcı olmuştur. Normalde uzun süreli iktidarda kalan Ak Parti gibi bir partinin karşısında uzun süredir ana muhalefet konumunda olan bir partinin bir türlü beklenen çıkışı yakalayamadığı üzerinde düşünülmesi ve detaylıca analiz edilmesi gereken bir konudur. Galiba son dönemde özellikle Cumhurbaşkanı R. Tayyip Erdoğan karşıtlığı veya taraftarlığı ekseninde ortaya çıkan kutuplaşmanın Millet İttifakı cephesinde bireysel hesapları biraz ikinci plana ötelelediği söylenebilir.

Ayrıca her iki ilde de Türkiye geneli oy oranının üzerinde bir oy elde eden İyi Parti'nin çıkışı da bu illerde Ak Parti, CHP ve MHP'deki oy düşüşünün nedenlerinden biri olarak gösterilebilir. Bu partinin başlıca kurucuları ve lider kadrosu MHP kökenli olduğu için öncelikle milliyetçi oylara göz dikse de İyi parti, Ak Parti ve CHP seçmeninin de bir kısmını kendisine çekmeyi başarmıştır.

Bu noktada önümüzdeki seçimlerde gerek Türkiye genelinde, gerek Adana ve Mersin'de yeni kurulan Ahmet Davutoğlu liderliğindeki Gelecek Partisi, Ali Babacan liderliğindeki Deva Partisi veya Muharrem İnce liderliğindeki Memleket Partisi gibi partilerin de iddialı olması ve belli bir oy oranına erişmeleri sürpriz olmayacaktır. Bu durum da her iki ilde de mevcut partilerin oy kaybının daha da sürmesine yol açabilir. Bu noktada HDP faktörü nedeniyle Millet İttifakı içerisinde bir ayrılma veya kopuş yaşanması durumunda üçüncü bir ittifak grubunun çıkması da şaşırtıcı olmayacaktır.

KAYNAKLAR

Akyıldız, A. (2016). "Demokrasinin Sayılarla Sınavı: Seçim Sistemleri", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, sayı: 7, s. 127-148.

Aydoğan Ünal, B. (2019). "Türkiye'nin Yeni Sisteminde Seçim Öncesi İttifaklar". *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10(2), s. 321-328.

Barın, T. (2019). "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine Temsilde Adalet İlkesi Ve 'Seçim İttifakı' Düzenlemesinin Değerlendirilmesi". *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, yıl: 4, sayı: 2019/1, s. 1-34, <https://doi.org/10.33432/ybuhukuk.537629>

Çolak, Ç. D. (2019). "Seçim İttifakı Sisteminin 2018 Milletvekili Genel Seçimine Etkileri". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, Ağustos 2020, C. 15, S. 2, s. 719 - 742, <https://doi.org/10.17153/oguuiibf.532102>

Erdoğan, E. (1999). Seçim Sistemleri ve Siyasal Sonuçları: İstikrar ve Temsiliyet, http://www.urbanhobbit.net/pdf/secim_sistemleri.pdf (Erişim tarihi: 23.05.2021).

- Göksel, T., Çınar, Y., YÜRÜK, S. (2018). "İttifaklı Seçim Sistemi ve Sandalye Dağıtım Mekanizmalarının Temsilde Adalet Açısından Sayısal Analizi: Türkiye Örneği", *Turkish Studies*, sayı: 13/14, s. 99-124, <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13497>
- Hakyemez, Y. Ş. (2007). Temsilde Adalet ve Yönetimde İstikrar İlkeleri Açısından Seçim Barajı ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 11, s. 17-37, <https://doi.org/10.29224/insanveinsan.424338>
- Özbudun, E.(1995). Seçim Sistemleri ve Türkiye, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt:44, sayı:1-4, s. 521-539.
- Savut, E. (2020). "Geçmişten Bugüne Türkiye Siyasetinde Seçim İttifakları: Tercih Mi? Zorunluluk Mu?", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı: 39, s.33-48. <https://doi.org/10.30794/pausbed.660099>
- Turan, M. (2018). "Türkiye'nin Yeni Yönetim Düzeni: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi". *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(3) , s. 42-91.
- Yüce, M. (2012). Seçim sistemleri, Türkiye'deki uygulamaları ve ortaya çıkan iktidar yapıları, <https://bakanlikreferandumu.siyasaliletisim.org/wp-content/uploads/2008/10/secimsistemleri%20ve%20ortayacikan%20iktidaryapilarimugeyuce.pdf> (Erişim tarihi: 23.05.2021).
- <https://ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/2018CBMV-illerdekiMVSayilari.pdf> (Erişim tarihi: 21.05.2021).
- www.haberturk.com/secim (Erişim tarihi: 22.05.2021).